

BÉKÉS

VEGYES TARTALMU HETILAP.

Szerkesztőségi iroda:

Dobay János könyvnyomdája, saját házában.

Kiadó hivatal:

Winkle Gábor könyv-árú üzlete, főtér, Prág-ház.

Megjelen

hetenként egyszer, minden vasárnap.

Előfizetési díj:

Három óra . . . 1 ft
Hat óra . . . 2 ft
Kilenc óra . . . 3 ft

Hirdetések felvételnek Gyulán Winkle Gábornál és a szerkesztőségénél. — Díj: 50 szóig egyszeri hirdetésnél 60 kr., 100 szóig 1 ft., kétszeri hirdetésnél 25%, háromszori hirdetésnél 50% elengedés. — Nagyobb hirdetéseknel méltányos ár-elengedés. — Nyiltér Garmondsora 10 kr.

Kérdések.

(Folytatás.)

Honnan van, hogy a mostani tanulók közül is nem azok a kávéház hősei, akik a classicusokkal szorgalmasan foglalkoztak, hanem azok, akik a classicusokból csak az elbukástól való félelem miatt csipegettek valamit? Honnan van, hogy a realiskolákból kikérült polytechnikusok, kik a classicusok által bizony nem voltak győzve, csak úgy örvendik a kávéházat, mint például a jogászok? Honnan van, hogy az ifjúságnak még csak nem is iskolázott, de különben kávéház képes része is hasonló módon cselekszik? Már pedig mindennek így történi My. okoskodása szerint nem volna szabad. — A regényolvasást is csak ennyi szerencsével vágja My. a szegény classicusok fejéhez. A ki Poroszországban járt, már mint My., az kétségkívül valamely nagyobb, olyan városban is megfordult, amelyben kölcson-könyvtár van. Azt is felteszem róla, hogy ha őt a német gazdának kicsiny könyvgyűjteménye csakugyan érdekelte, még inkább érdekelte az 5—6000-nyi kötetből álló kölcson-könyvtár. S ha csakugyan érdekelte, mit tapasztalt? Azt, hogy a könyvtár, csekély kivétellel, mind regény; azt, hogy a kézen forgás nyoma csak a regényeken, de ezeken aztán erősen látható; meg azt hogy a könyv kihordók, illetőleg olvasók között művelt emberre alig akadhatni. Mit bizonyít ezen tény? Utal-e ez a classicusokra, mint a regény olvasás csirájára? Azért bomlanak-e leginkább a nők a regények után, mert a classicusok meggyötörték őket? Azért e azon 9—10 éves gyermekek, akik a gymnasiumba még csak belépődök? Ha My. annyira szeretné saját nemzetének legalább legujabb történelmét, mint amennyire gyűlöli tanintézeteket, biztosítom, hogy mind a kávéház mind a regény olvasás okára egészen máshol bukkant volna rá. — Hát az az a „bosszu-táplálék“-kal mit akart volna My. mondani? Egyebet alig, mint hogy a tanuló a classicusokon kávéház és regény buvással tölti bosszuját. Nézzük meg egy kissé ezen ráfogást is. A bosszuállásnak eltagadhatlan feltétele a bosszantás; a bosszantásnak, mint cselekvésnek, elengedhetlen feltétele a cselekvő egyéniség; ámde a classicus nyelvek nem egyéniség, hanem tárgy, tehát mint ilyenről a bosszantást feltenni képtelenség. Igaz, hogy a rosszul nevelt gyermek bosszút áll a kövön, amelybe lábát beleütötte; sőt meglett ember is akad oly hóbortos, aki felesége edényeit dühében összetöri: no de annyira talán még My. is megbecsüli az ifjúságot, az academicusokat, hogy őket sem a gyermekekkel, sem a hóbortosokkal egy rovatba nem teszi. Aztán meg My. azt is tudhatná, hogy a tanulás, mint minden szellemi működés, külső kényszerítés nélkül való, teljesen önkéntes dolog; már pedig az önként választott munka megint nem alkalmas a bosszantásra. Különben is vagy szívesen tanuljuk a classicus nyelveket, vagy nem; ha igen, élvezetet szerzünk magunknak; ha nem, oly édes kevés munkát fordítunk rájuk, hogy

az a bosszuállást fel nem ébresztheti. S végre igaztalan dolog némely ki-aszott kebel sivárságát a fiatal akademikus keblébe belecsempészni s feltenni róla „non természetellenességet, hogy ő holmi nyelvtanulás miatt éveken át lihegjen a boszutól. Igenis van valami a gymnasiumban, ami némely nemtelen kebelben a boszút felverni képes; de ez a valami nem szenvedő tantárgy, hanem a cselekvő fejelem. Ez igenis zaklathatja a tanulót; ha úgy tetszik, boszanthatja is; ha úgy tetszik, el is keseritheti. Mivel azonban a fejelem nem a classicus nyelveknek, hanem az erkölcsnek áll szolgálatában, vajjon a gymnasium hibája-e, ha a tanuló a fejelembe ütökzik avagy a szülei házá, mely az iskolát elkényeztetett, rakoncátlan gyermekkel terhelte? Amivel e részben valamely gymnasium vádolható, az legfeljebb is az elnézés lehet. — Az elfásultság, a kimerültség, a blasirtság-ból csak az utolsó kifejezést veszem fel, mivelhogy ebben épen úgy benne van a két előtte álló, mint a három krajcárosban a két krajczáros. Értem pedig blasirtság alatt azon érzéki és szellemi eltoppultságot és közönyösséget, melynek oka az erők túlfeszítésében rejlik. A gymnasialis tanuló erejének túlfeszítése vagy a szellemi munkásság, vagy az élvezetek terén képzelhető. Hogy a szellemi terén való túlfeszítés meg ne történéssék, arról gondoskodnak a gymnasiumok felett álló hatóságok, amelyek a gymnasialis tantárgyakat és a tanórák mennyiségét nemcsak megszabják, sőt a megszabottakat megtartásának utána is néznek. Vagy talán magok a hatóságok túlkövetelők? Erre nézve My. maga adhat magának leghitelesebb felvilágosítást, ha visszaemlékezvén Poroszországi útjára, összehasonlítja Poroszországi gymnasialis tantervét Magyarországgal s megfigyeli körülbelül azon egyötödörösnyi órákülönbséget, mely többlettel Poroszország részére esik. No de ki is mutatták ám azután a németek utolsó hadjáratukban blasirtságukat, ugy-e? Az élvezetek terén való erőltetés igenis lehetséges; lehetséges akár a gymnasialis évek alatt, akár azok után. Ha a gymnasialis évek alatt történik meg a baj, megtörténik daczára a gymnasiumnak, melynek nem terjedhet odáig felügye-lése, hogy tanítványait minden pillanatban szeme előtt tartsa. Ezen ritka esetben azonban a baj csirája minden valószínűség szerint a gyermekszobában keletkezett, vagy keletkezett legyen bár hol, a gymnasium illetőleg a classicus nyelvek annak ép úgy nem oka, mint akar My. maga. Avagy My. maga sem a gymnasiummal, hanem csak a kávéház és regény nyelvére a blasirtságot okviszonyba? Ha ezen látszat való volna is, ugy utalnék a kávéház és regényről főlebb mondotakra, amelyekből netalán kitétszik, hogy ezek a gymnasiummal, mint különemű dolgok, viszonyba nem hozhatók. Ha pedig a kávéház és regény nem a gymnasium gyümölcse, a blasirtság meg a kávéház és regényé: minő észjárással lehet a gymnasiumról és a blasirtságról egy szusz alatt beszélni? — Ott van még vádúl a

„tanulás ösztönének hiánya“ is, még pedig ugy odabigyesztve, mint végtaglalásban a gymnasiumnak, illetőleg a classicus nyelveknek szüleménye. E szerint My. ékesen kisütötte volna, hogy a magyar gazda olvasó kedve csakugyan a gymnasium miatt nem kaphat lábra. Jegyezzük meg jól, hogy My. azon nem olvasó gazdákról is beszél, akik „a gazdasági irodalom újabb termékei a-b-c-jét sem sajátították el“, tehát a nem iskolázott gazdákról is; aztán egyeztünk meg abban, hogy aki a gymnasiumot nem végezte, azt a gymnasium nem ronthatta el; végül nézzünk bele a statisticába. Magyarorszáiban van hirtokos és haszonbérő összesen 1.296,333; értelmi kereset után élő 137,944 mely szám azonban a jelen év folytán nevezetesen szaporodott. Gymnasialis tanuló van 29,166; kilépett a gymnasiumokból 1871-ben letévén az érettségi vizsgát 772. Ezen adatok arra ugyan nem elégségesek, hogy belőlök a gymnasialis képzettségű gazdák számát szabatosan meghatározzuk; de már arra nagyon is elégségesek, hogy belássuk, miszerint a gymnasialis képzettségű gazdák a nem iskolázott gazdákhöz képest számot sem tesznek. Micsoda alapon vádolható tehát a gymnasiumot amiatt, hogy a gymnasiumot nem is látott gazdák sok ezrei nem olvasnak? Talán, hogy a volt gymnasialista gazdák a többinek kovászul nem szolgálnak? Szolgálhatnak-e számuk elenyésző kicsinységénél fogva, aminek a gymnasium nem oka? Szolgálhatnak-e azon társadalmi különvátságnál fogva, a melynek a gymnasium szinte nem oka? Azért olvas-e a porosz kanász és földműves, mert gymnasiumba nem járt? Azért olvas-e minden művelt porosz és nem porosz gazda, mert gymnasiumba járt? Lehet-e ellenkező okoknak ugyanazon okozata? Melyik az a gazdasági könyv, az a gazdasági lap, az a gazdasági gép, mely vagy mindenestül vagy alapszabán nem gymnasialis készütségi férfutól való? A németek közt találhat ugyan gazdasági író nem gymnasiumból kikérültet is; de nem tudja-e My., hogy, mióta a realisták a classicai nyelvek becsére nézve a humanistákkal megalkudtak, azóta a német realiskolák is foglalkoznak a My. szerint oly veszedelmes latin nyelvvel? Bizony bizony mondom, sokan vannak nálunk a hamis proféták!

(Folytatása köv.)

Még egyszer: Miért nem olvas a magyar gazda?

Midőn e lapok 10-ik számában a fenebbi feliratu cikket közbeocsátottam, el voltam készülvén rá, hogy a holt nyelveknek gymnasiumainkban mértékellen erőltetése ellen irt támadásom tanáraink és papjaink conservatív pártján megbotránkozást fog szülni; de hogy ez ódon, meddő tantárgyak muzeumi lovagjaul e lapok 12-ik számában egy ifju író csapott fel, ki e lapokban eddig meglelt cikkeivel — igazság az érdemnek — kellemes feltűnést okozott, az nem az ellem szórt személyes kifakadások miatt, hanem a közművelődés érdekében fájdalommal töltött el.

Nem szoktam a sajtó terén személyes támadásokat intézni, mert azt tartom, hogy cikkeink értékét a tárgyilagosság határozza meg; a jelen esetben azonban kénytelen vagyok önvédelemből eltérni az elvtől, mert ifju lovagunk tolla szerzeg a személyes sérelemtől, felfogása sajnálótosan felületes és vádja egytől egyig igaztalan.

Bármily benső hive a classicus nyelveknek, miért nem marad azok védelmében tárgyilagosság? megengedtük volna imádatának leglángolóbb kifejezését is, ugy mint én az undornak „pedans, poshadt“ szavait a rendszer ellen tárgyilag használhattam. Mi szüksége volt személyes sérelemre? Mi szüksége volt védelem ügyének diadalra juttatásában arra, hogy „idegeimről“ tegyen említést és „egy megsecundázott rosz tanulócska“ képében akarjon feltüntetni?

Személyeskedni az íróknak két faja szokott, mindkettő feltűnési vágyból: az üres fejűek, kik eszméik hiányát egyéni vádakkal vélik elleplezhetni, és tehetséges kezdők, kik az első sikertől megittasodva — fájdalom — öntelten mások személyes legázolásának reclamutjára tévednek, hogy még magasabban feltűnjenek. Fialat lovagunkat határozottan az utóbbiak közé sorozom, mert ha előbbi cikkeiben a tehetségnek igen szép jeleit árulta el, az utóbbiban már az elbizakodásnak személyes terére lépett. Ez annál szomorubb dolog, mert az író még fiatal. Az ifjunak tanulnia, nem oktatnia kell; vélemény és igénytelen alakban esik jól hallani; majd ha korával együtt tapasztalása és meggyőződése is megéri, akkor félreteheti a szerénységet s állíthat, elítélhet merészen, de mindig tárgyilagosan.

Provocáljon Ön eszméket, ne személyeket. s én, ki nem „tanulócska“, hanem kétszeri idős vagyok Önél s ki — a névtelenség méntességével mondva — talán épen nem lett „megsecundázva“, készséggel állok ki Önél is a sikra, mert legnagyobb élvezem az eszmésürlődés, míg a személyes harc undorral tölt el engem is és bizonyára a közönséget is.

S most a dologra.

Hogy gazdáinknak az olvasástól való idegenkedését a meddő latin és görög nyelvek által az iskolákban történt lélekifárasztásból helyesen fejtettem-e meg; hogy midőn tartalmas gazd. lap- és szakirodalmunk érdekes voltát ismertetem, „a baj elosztására eljogadható tanácsal szolgáltam e“, azt kivülünk egy harmadik, az olvasó közönség határozza meg.

Ha Ön a holt nyelveknek oly határozott hive, mint cikkeiből látszik, akkor hozzon fel mellettük jobb érveket, mert a felhozottak tarthatlanok és régen el vannak csepelve.

Ha Ön a megtámadottra valamit ráfog, hogy azt azután (olcsó dicsőséggel) megzajlassa: nézze meg előbb, vajjon azt a megtámadott állította e? Hol van cikkemben azon kívánalom kifejezve, hogy a gymnasiumi tanulók gazdasági praelectiókkal traktáltassanak? Vagy miből itéli, hogy én szeretném? ezt cikkemnek egy betűjéből sem teheti és ezért Ön igaztalan!

Azt mondja Ön, hogy a gymnasiumi tanrendszer célját teljesen félreismerem. Ám lássuk! Talán kiderül, hogy a midőn Önök a holt nyelvek korhadtt vessző paripáján lovagolnak, elfogultságukban nem képesek fel-fogni az újabbkori nevelésnek feladatát!

Ezelőtt mintegy 12 évvel a hazai prot. tanrendszer megállapítása végett Prónay Gábor eln. alatt Pesten ülésezett egytetemes tanárgyűlésen történt, hogy midőn tanáraink fele a tisztos ősz Vandrák vezérlete alatt a classicus nyelveknek mértékellen erőltetése

ellen s az ujjabkori tudományok — mint a „magvas“ miveltés — hathatósabb tényezői — mellett kitartó, bár sikertelen, felkesedéssel küzdött s mindö a nyelvek mellett sokkal súlyosabb érveket hallottunk, mint az Ön cikkében, — mondom, ez alkalommal történt, hogy e nyelveknek pozsonyi tanára a többi közt ily érveléssel is szállott szóra:

„Ne bántsák Önök a szép görög nyelvet, melynek ragjai és hajlítási utolérhetlenül képesek gondolataink árnyalatait kifejezni. Hol van pl. nyelv, mely az óhajtatást oly sajátos szépen, oly menyleg képes volna kifejezni, mint a görög oimi?“

Csúdkozva nézünk össze, vajjon tanárunknak görög-imádása ürületté nem fokozódott-e? Azért járjuk-e tehát gyermekeinket az iskolába, hogy ott kínos fohások között a görög oimi titkos árnyalat-kifejezésének megértésére emelkedjenek?! Ön, ugy látszik, e nézetben van, mert azt mondja, hogy „a miveltés magvasabb igazán csak akkor lehet, ha az ókori classicusok örökszép műveinek élvezetét is bevonja körébe.“

Ebben fekszik az óriási tévedés. „Örök szép“ művek kerülnek az újabb, élő nyelvekben is, sőt még szebbek, mint Homer vagy Horatiusban. Avagy merné Ön állítani, hogy Shakespeare, Milton, — Göthe, Schiller, — Dante, Petrarca, — Molière, Hugo Viktor, — Kőlcsey, Vörösmarty stb. műveiben nincs nagyobb nyelvtökély s főként mely eszmék nagyobb bősége, magasabb lélek-miveltés, mint az ókor legfőbb műveiben? Nem mulják-e felül Demosthenes és Cicero beszédeit a periódusok kerekded tökélyében és az eszmék iránti lángoló felkesedésben ujjabkori szónokainknak, egy Mirabeau-nak, Caning-nek, Deák és Kossuthnak „örökszép“ beszédei? S ha a „magvasabb“ miveltéshez a nyelv tökélye, az értelem nemesítése, az elvek felüli meggyőződés és megtisztult jellem szükséges, vajjon nem több sikerrel képeli-e a tanár növendékét mindezekben, ha a szöveget, tökélyes, magasabb választja taneszközzül; nem gyakorlatiabb jár-e el, ha őt a jelenkor eszméinek iskolájában gyakorolja? Nem-e kevesebb erőteljes, több hajlammal, nagyobb sikerrel szerzi meg az ifju ez uton az igazán „magvas“ miveltést? S nem jut-e így játsza az újabb nyelvek ismeretéhez, melyek a mai miveltésnek lényeges kellékei, míg amott 8 évet átizzadva, véres verejtékkel sajátját el hézagosan, felületesen a holt nyelvekből annyit amennyit az Ön „magvas“ miveltésének rovására legfeljebb 10 év alatt szerencsésen el is fejejt!

1000 tanuló közül 1 válik ki philolognak. Ez ám élvezze amaz „örökszép“ műveket, de magán szorgalma útján. A többi 999 folytonos ellenszenvvel oly hézagosan tanulja meg a holt nyelveket, hogy egy nyilvános vizsga alkalmával (nem rég történt dolog), midőn fordításkor az elnök egy tankönyvet kért, a tanár növendékeinek sugni volt kénytelen: „a tisztábbakból kérek“ (már t. i. a mélyben kevesebb magyar van a sorok közé írva). Ama 999 e nagy fáradsággal és idővesztéssel szerzett nyelvismeretnek az életben igen csekély hasznát veszi. Latinul ma már nem olvas és nem beszél senki. Avagy hiszi Ön, hogy a tanáron kívül csak egy növendék is győzőrködjék amaz „örök szép“ művek élvezetében, vagy mutathat Ön fel papot, ki a bibliát eredeti görög szövegében tanulmányozza? Hol itt a haszon, hol itt az eredmény?

A különbség már most köztünk az, hogy míg Ön amaz ókori „örök szép“ művek megérthetése végett egy tanulókat 8 éven át 1680 tan, 1680 készüli összesen 3360 órában a holt nyelvekkel való nyaggatását tartja szükségesnek, s e drága időtöltésnek eredménye — semmi, következzék pedig az ifju lelkének kifárasztása: én e 3360 órában felét pihenésnek, játéknak ajánlom, hogy a különben is tulterhelt gyermek lelke, a tanulnakt megemésztvén, új étvágyal foghason a tovább tanuláshoz, másik felében pedig a real és human tudományoknak kissé nagyobb mérvben tanítását s az élő nyelveknek (bizonyára több kedvvel és nagyobb haszonnal történendő) üzését sürgettem. Hogy melyik úton jut a növendék „magvasabb“ miveltéshez, azt ismét sem én, sem Ön, hanem az olvasó közönség határozza meg.

Ön következtelenséget vél látni abban, midőn a holt nyelvekkel mértékeltlen megterhelést elítél és e nyelvek tanulását még is

a műszavak megértésére szükségesnek állítom. Azonban e következtelenséget csak az Ön cikkén végig vonuló szenvedélyes sértés-vágy fedezheti fel. Én elítélem a rendszert, mely kifárasztja és előli a gyermeklelket s azt állítom, hogy annyi latin és görögnyelv ismeret, mennyi nem csak a gazdasági, de minden egyéb műszavak megértésére szükséges, az ifju a fensőbb osztályokban a fenn kimutatott óra összeg 1/3-a alatt könnyen elsajátíthat. Minnek tehát győtrei a gyermeklelket 3360 órában át, midőn az általa elért haszon igen csekély, igen precariuss és könnyen másként pótolható, a mulasztás, a kifárasztás ellenben óriási! Valóban Önök, a holt nyelveknek lovagjai, igen felületessék és igen szivtelenek, midőn az ifjunak drága idejét oly roppant mérvben fecséreltik és tanulási vágyát gyakorlati talán tárgyakon kifárasztják, és igaztalanok, midőn azt, ki ily óriási idővesztésben felháborodik, ki a gyermeklelket e meddő győtreimeinek láttán e tanrendszert alapos megdöntéssel pedansnak és poshadtnak állítja, „idegesnek“ nevezik el.

Felületes Önnek azon meghatározása is, mely szerint a gymnasiumnak célja nem szakismeret, hanem általános miveltés nyújtani és elbizakodott azon állítása, hogy az előbbi „illetékes, avatott (!) fő észszerűen nem kivánhatja.“ Mintha bizony az általános miveltés nem épen a szakismeretek összegéből állana! Avagy talán felületes miveltésért Ön, mely keztyűben jár, egy pár méla verset vagy ábrándos novellát összetudt farragni s ennek alapján már „illetékesnek és avatottnak“ tartja magát dönteni a nevelés ügyéhez kérdésében is? Vajjon nem tanítják-e most is gymnasiumainkban a földrajzt (a postamesternek és távírások szaktudományát), a mennyiségtant (a mérnök és gépészekét), a természetrajzt (az orvosokét), a természet és egyjant (a kézparos és gyárosokét), a mit pedig Ön szerint nem volna szabad, mert azok megannyi szakismeretek. Avagy elégnék talán Ön az „általános miveltés“ megszerzésére, ha csupán nyelvtant, történelmet és bölcsészetet adnának elő?

Ha tehát, mint már most nem kétem, Ön is belátja, hogy amaz „általános miveltésnek“ a fenebbi „szakismeretek“ is nélkülözhetetlen kellékei, minő felületesség volt Öntől azt állítani, hogy „felismerem“ a gymnasium célját, én, ki azt sürgetem, hogy a szakismereteket fordított időn kívül ama 3360 órában csupán 1/3-dán taníttassanak a holt nyelvek s 2/3-dán pedig, felezve pihenéssel, annál nagyobb mérvben a gyakorlati tudományok, melyek közé az élő nyelveket, a történelmet és bölcsészetet is sorolom.

De szükségesek, fogja ön állítani, a holt nyelvek a jogász, orvos és papoknak. Elismerem; de akkor azok ezekre és csak kizárólag ezekre nézve szaktudományok, miket a felsőbb osztályokban, midőn már pályát választottak, és a felsőbb szakiskolákban kedvel és könnyen megtanulhatnak. Ekként a kis gyermek meglesz kimélve a céltalan győtreimektől s idejét reá nézve szükségesebbre fordíthatja.

Mi az oka annak, hogy a szakismeretek oly csekély mérvben és oly szárazon adatnak elő gymnasiumainkban, hogy a tanulók kedvet sem kapnak hozzájuk, s az érettségi vizsgákon valóban igen keveset tudnak belőlük? Nem más, minthogy az időnek java a latin és göröggel telik el s nem marad idő emezekre. Elvonatik az idő és az erő az élő dologtól, hogy a holtva pazaroltassék. 6 órában hetenkint ki kell tenni a latin és görög s így marad a mennyiségtanra 2, a vegytanra 1! Abszurdumnak mondanók, ha meg nem szoktuk volna. Ily kevés időn át a szakismeret tanára természetesen alig ér arra rá, hogy tudományának zását előadja, a mi bizony töltelék nélkül vajmi száraz. Ha lenne ideje részletes kísérletekkel s az életre vonatkozó példákkal fűszerezni előadását, bizony felkeltene a tanuló figyelmét s kedvet ébresztene benne tantárgya iránt; holott így élettelenül megy a latin és görög is, élettelenül mennek a szaktudományok is, és a kedvetlen ifjuság élettelenül lép az életbe. És mondja immár „illetékes, avatott fő“, hogy ez nem pedans poshadt tanrendszer!

Mily felületes végre önnek ezen állítása: „nem az a mi bajunk, hogy latint vagy görögöt taníttatnak velünk, hanem igen is az, hogy kevés közöttünk a szorgalmas, ambíciós ember, ki szakpályájára komolyan ké-

szi. De hát miért nem hatott ön le azon okok mélyébe, melyeknél fogva a szorgalom és ambíció mai fiatalságunk lelkében hiányzik, s melyeknél fogva nincs sem kedve, sem ereje arra, hogy szakpályájára komolyan készüljön?! Míg az okokat el nem távolítjuk hasztalan költjük ön szerint „szívére ifjainknak, hogy a gymnasium bevégeztével komolyan válasszák s mivelték szakpályájukat.“ És ön, ki mindezek felett, melyek a jelen nemzedék egyik legkomolyabb kérdését képezik, oly könnyen, mondhatnám nonchalancelal elsikamlík, az epithetonok és ráfogások egész seregével akar neveltségessé tenni s legazolni engem, ki az okokról gondolkozni és azok elhárítását kimutatni megkísérlettem!

A „szorgalom“ és „ambíció“ csak erőteljes lelkekben lakozik. Hogy az erő és a kedv oly ifjunak lelkében megmaradjon, kit élte legszébb idején át, midőn a tudnivaló leghatalmasabban fejlődik, oly tantárgyakkal mértékeltlenül megterheltek, melyeknek gyakorlati értéket fel fogni nem tudjuk s melyeknek gyakorlati hasznát 1/100 része sem veszi, — ez az, a mit „észszerűen kívánni nem lehet.“ Ime a szorgalom és ambíció hiánya, melyet ön fájlal, de melynek okát nem kutatja, éppen az ön által védett tanrendszernek következménye!

S ezért nem hogy bántjuk és átkozzuk a holt nyelvek tanításának pedans rendszerét, hanem a harcot következetesen és kíméletlenül folytatni fogjuk mindazok, kik a fiatal-ságot szeretjük, azok mai léhaságán szomorokodunk és felelevenülését keblünk egész melegevel óhajtuk.

Önnel pedig a személyeskedés terén, melyre kelletlenül léptem, többet nem találkozom, bár mit szörjön is rám heves szenvedélye. Hanem ha tárgyilagos modorban fejteget eszmét vagy elveket, teljes készséggel sorakozom társai vagy ellenei közé, mindenkor meggyőződés szerint.

My.

Megyénk köréből.

Békés megye bizottságának f. évi június hó 24-én s folytatva Gyulán tartott közgyűlése.

A megye alispánjának megyénk állapotjáról s időközben tett intézkedéseiről szóló jelentése folytán következők határozottak:

A megye főorvosának a közegészség fenntartása tekintetében tett jelentésére alapított alispáni utasítások s intézkedések helyeslőleg tudomásul vétetnek, s ezzel kapcsolatosan meghagyatik a gyulai járási szolgabíróknak — miután ez alispáni jelentésből kitűnt, hogy a közegészségre veszélyes álló vizek s mocsárok elenyésztetése körül Gyula városa részéről még az ideig mi sem tétetett — ezen álló vizek s pocsolyák leeresztése tekintetében kiadott alispáni rendelkezések haladéktalan teljesítésére Gyula városát szigorúan kötelezzük.

A szeghalmi járás-szolgabírájának meghagyatik — hogy a vész-tő-szeghalmi közlekedési ut helyreigazítási munkálat teljesítésére magát kötelezett vállalkozót, — kötelezettségének két hét alatt leendő teljesítésére — szorítsa.

A m. k. honvédelmi miniszter ur az iránt felkértni határozott, hogy — a Szarvason megjelölt országos képviselő választás alkalmára, polgári hatósági intézkedés, vagy felhívás nélkül, illetéktelenül megjelent, katonaság kinek rendelkezése folytán jelent meg, Szarvason, s kinek felhívására, s minő indokból láthatta magát — a választás színhelyére tömegesen megjelent néppel szemben — jogtalan fellépésre hivatottnak: illetékes helyen megtudni s az eredményről megyénk közönségét értesíteni méltóztának.

Azon szomorú esemény következtében, — mely szerint a Fehér- és Fekete-Körösök szokásos, de legközelebb is felmerült áradásai következtében, — az árvíz, a gyulai s gyvári határok nevezetes részét elborította: — a körös-berettyó szabályozási központi választmány útján, — az illető társulatok az áradások által okozott töltés kiszakadások beszüntetésére s a partfelügyelet pontos teljesítésére felhívati, — s e részben minden szükségességek megtételére felkértni határozottak.

A m. kir. belügyminiszter ur a volt cs. kir. kormány által elárusított megyei épületek árát befolyt összeg azonnali visszatérítése s ha ez megnyerhető nem volna, annak kamatai mielőbbi kiszolgáltatása — továbbá a

helybenhagyás végett felküldött költségvetési előirányzatnak — visszaküldése — tárgyában felkértni határozott.

Utasítottak az állandó választmány, hogy az ipar rendszabályok megalkotása iránt önkörében megfelelően intézkedjék.

Meghagyatik a járás-szolgabíróknak, — hogy a költségvetési előirányzat, illetőleg zárszámadás betérjesztésével hátralékos közsegeket — ebbeli kötelességük haladéktalan teljesítésére kötelezzék.

Örvendetes tudomásul vette a megye közönsége a békés megyei takarékpénztári egyesület azon emberbaráti nemes tényletét, — mely szerint a megyei kórházban egy beteg ágy alapítására 1474 frt 2 krra menő alapítványt tett, — miért is őszinte elismerését s köszönetét jegyzőkönyvileg kifejezni — kedves feladatát tekintte.

Benső kegyelettel s legnagyobb tisztelettel emlékezik meg a megye közönsége — az alispáni jelentésben feltüntetett azon köztudomásu s megyénkre nézve feledhetlen eseményről, miszerint ő cs. ap. királyi felsége — személyes megjelenésével megyénket is szerencsételtette, mely feletti őszinte örvendezésének jegyzőkönyvileg is ünnepélyes kifejezést adni nem kesik.

„Lassabban öcsém uram!“

Ha Kratochvil Gyula ur 10 év után kezébe veszi a „Békés“ f. é. 13-ik számát, ha akkor keresztül fogja cikkét olvasni, nagyon valószínű, hogy önmaga is befogja ismerni azt, hogy bizony kurucz egy gyerek volt a maga idejében.

Hja! 10 év alatt sok változhat, és változik is, a fiatal hév helyét felváltja a komolyabb gondolkodás, saját „én“-ünk helyett számba vesszük, a többit is; — nem engedelmessé vákon saját nézeteteinknek, és mielőtt ezek rabjainul szegődünk, előbb egy kissé gondolkozunk is, hogy vajjon mit is mondott, mit is akar az a másik, a ki véletlenül nem osztozik egészen nézeteinkben. — Hiszem, hogy ez így lesz, mert akkor K. Gy. ur is az életnek előre haladó környülményei folytán, a társadalomnak nem egyedül örömeiben, de terheiben is osztozni leendő kegytelen.

Most előtte a világ még tejfesle fazék, a melybe mindegy neki, bárki töltötte is a tejfölt, csak ő kanalazhasson belőle, meg van ő arról győződve, hogy a mi abba a fazékba van, az mind az övé.

„Lassabban öcsém uram!“

Midőn ön ifju barátom „egyéni nézeteim“ megczafolására tollat fogott, nem vette, vagy nem akarta figyelembe venni azon környülményeket, melyek azok irására birtak: — ama kérdőjelnek a cikk alatt nem tulajdonított semmi értelmet, ön azt csak holtjegyek nézte, minden jelentőség nélkül; pedig e kérdőjel válaszára várt, és önnek első válasza — leszámítva ifju hevét — kitűnő volt, kitűnő már csak azért is, mert a gyanúsitátnak nagyon kis mérvben adott kifejezést; — nem így a mult számban közölt cikke, abban az ifju agynak egész lávája kitört a vakmerő ellen, ki a rendezett tanács köpenyét magára merete venni és az alól a községi formát még a jelenben is védni: — gyanúsitás gyanúsitást ért: a cikk írója, a tanács, egyesek, sőt vállalkozók ellen is, kitört a láva annál erősebben, mert a jövedelmek csoda forrásának egész tárházát fedezte és fedeztette fel — az ideákban.

Honnan gyanítja azt, hogy én a rendezett tanácsnak ellene vagyok? — nevem azon iven van, melyre azok jegyezték, kik azt életbe léptetni akarják, és aláírtam azt minden mellékes gondolat nélkül, azon óhajattól vezéreltetve: Vajha minél előbb életbe léphetne. Egyéni nézeteimben határozottan megmondtam, hogy a rendezett tanácsnak barátja vagyok, de mert láttam és tudtam, hogy jelenleg életbeléptetése nagyon kétes, kifejtettem azt, hogy mint lehetne a bajon segíteni; de önnek gyanúsitásra volt szüksége, hogy cikke annál hatásosabb legyen. — Látja ifju barátom; ön ügyvédi pályára készül, az isten e pályán felviheti még a dolgát annyira, hogy diplomata is lehet, a diplomata lehet titokban gyanakvó, de nyíltan azt kell nékie hinni, mi irásban előtte van, és válaszait a szerint intézni.

De tartunk utóbbi cikke felett egy kis kurta revuet és haladjunk:

Először is szépen bagolyhoz hasonlít; ez

érdemen feletti szerény tehets tarthatok. — tudhatja, hogy jelképez a bag telenségemet i lásoknak hatá hetség mellett meg az ég, eg golyának jelké alkalmazható.

Második pa és önmagával nóa lehet az declarálni, kit jelképezőjével egyik végtelb egy oly meré öné ifju barát

Ön azt mo nálunk nem t közé,“ és ebb ja, hogy érte sze nyilatkoz és éppen azo jogokat bizto egyenlőség h földjük terhe ni nem akar

Ön Csaba nek higgadt is igaza van nie: „népene értelmisége tenger soha a Duna a te gének megg bá, bir hatá versenytáru misége az á néppel karó társadalmi te néptől, mind becületes e addig míg a minden haru ötödik évben gödni, mind teremthetni, rendezett ta

passusába a ügyet is, és ri községi t máskép tud akkori körü az azon idő folytán azt akkor per nácsszal, és rem alássar óhajtotta a ellene, de e nem él, és nem több ille

Hogy Gy mutatja, ho gondolta a különben a lehet, ugy tanács mel Én csak gi forma t rendezett t mig azt el rendesebb

Hogy k páraink a első cikke tam fel, h hetnék av tálynak eg szem: ha tanácsra l

Felfed csak azt t szükek, a — Ön gy lót rakato hogy mi rült, az n azt, hogy selő testi nek, e k miség is ket csak nusitgatn nak nézr

Nem e a tanács

ellen s az újabbkori tudományok — mint a „magvas“ miveltés hathatósabb tényezői — mellett kitarító, bár sikertelen, lelkesedéssel küzdött s mindön e nyelvek mellett sokkal súlyosabb érveket hallottunk, mint az Ön cikkében, — mondom, ez alkalommal történt, hogy e nyelveknek pozsonyi tanára a többi közt ily érveléssel is szállott sikra:

„Ne bántsák Önök a szép görög nyelvet, melynek ragjai és hajlításai utóheretlenül képesek gondolataink árnyalatait kifejezni. Hol van pl. nyelv, mely az óhajást oly sajátos szépen, oly menyeileg képes volna kifejezni, mint a görög oimi?“

Csudálkozva néztünk össze, vajjon tanárunknak görög-imádása örülte nem fokozódott-e? Azért járjuk-e tehát gyermekeinket az iskolába, hogy ott kínos fohások között a görög oimi tükös árnyalat-kifejezésének megértésére emelkedjenek? Ön, ugy látszik, e nézetben van, mert azt mondja, hogy „a miveltés magvasabb igazán csak akkor lehet, ha az ókori classicusok örökség műveinek élvezetét is bevonja körébe.“

Ebben fekszik az óriási tévedés. „Örök szép“ művek kerülnek az újabb, élő nyelvekben is, sőt még szebbek, mint Homer vagy Horatiusban. Avagy merné Ön állítani, hogy Shakespeare, Milton, — Gothe, Schiller, — Dante, Petrarca, — Molière, Hugo Viktor, — Kólcsey, Vörösmarty stb. műveiben nincs nagyobb nyelvtökély s főként mely eszmék nagyobb bősége, magasabb lélekemlétség, mint az ókor legtekélyesebb műveiben? Nem mulják-e felül Demosthenes és Cicero beszédeit a periódusok kereked tökélyében és az eszmék iránti lángoló lelkesedésben újabbkori szónokainak, egy Mirabeau-nak, Caning-nek, Deák és Kossuthnak „örökség“ beszédei? S ha a „magvasabb“ miveltéshez a nyelv tökélye, az értelmek nemesítése, az elvek felüli meggyőződés és megtisztult jellem szükséges, vajjon nem több sikerrel képezi-e a tanár növendékét mindezekben, ha a szebbet, tökélyesebbet, magasabbat választja taneszközzül; nem gyakorlatiabbban jár-e el, ha őt a jelenkor eszméinek iskolájában gyakorolja? Nem-e kevesebb erőteliséssel, több hajlammal, nagyobb sikerrel szerzi meg az ifju ez uton az igazán „magvas“ miveltésért? S nem jut-e így játszva az újabb nyelvek ismeretéhez, melyek a mai miveltésnek lényeges kellekei, míg amott 8 évet átizzadva, véres verejtékkel sajátít el hézagosan, felületesen a holt nyelvekből annyit amennyit az Ön „magvas“ miveltésének rovására legfeljebb 10 év alatt szerencsésen el is felejt!

1000 tanuló közül 1 válik ki philolognak. Ez ám élvezze amaz „örökség“ műveket, de magán szorgalma után. A többi 999 folytonos ellenszenvvel oly hézagosan tanulja meg a holt nyelveket, hogy egy nyilvános vizsga alkalmával (nem rég történt dolog), midőn fordításkor az elnök egy tankönyvet kért, a tanár növendékeinek sugni volt kénytelen: „a tisztábbakból kérek“ (már t. i. a mélyben kevesebb magyar van a sorok közé írva). Ama 999 e nagy fáradsággal és idővesztéssel szerzett nyelvismeretnek az életben igen csekély hasznát veszi. Latinul ma már nem olvas és nem beszél senki. Avagy hiszi Ön, hogy a tanáron kívül csak egy növendék is győnyörködjék amaz „örök szép“ művek élvezetében, vagy mutathat Ön fel papot, ki a bibliát eredeti görög szövegében tanulmányozza? Hol itt a haszon, hol itt az eredmény?

A különbség már most köztünk az, hogy meg Ön amaz ókori „örök szép“ művek megérthetése végett egy tanulókat 8 éven át 1680 tan, 1680 készülési összesen 3360 órában a holt nyelvekkel való nyagtatását tartja szükségesnek, s e drága időtöltésnek eredménye — senmi, következtése pedig az ifju lelkének kifárasztása: én e 3360 órák felét pihenésnek, játéknak ajánlom, hogy a különben is túlterhelt gyermek lelke, a tanultakat megemésztvén, új étvágyal foghason a további tanuláshoz, másik feleben pedig a real és human tudományoknak kissé nagyobb mérvben tanítását s az élő nyelveknek (bizonyára több kedvvel és nagyobb haszonnal történendő) üzését sürgettem. Hogy melyik úton jut a növendék „magvasabb“ miveltéshez, azt ismét sem én, sem Ön, hanem az olvasó közönség határozza meg.

Ön következtelenséget vél látni abban, midőn a holt nyelvekkel mértékeltlen megterhelést elítéli s e nyelvek tanítását még is

a műszavak megértésére szükségesnek állítom. Azonban e következtelenséget csak az Ön cikkén végig vonuló szenvedélyes sértés-vágy fedezheti fel. Én elitélem a rendszert, mely kifárasztja és előli a gyermeklelket s azt állítom, hogy annyi latin és görögnyelv ismeret, mennyi nem csak a gazdasági, de minden egyéb műszavak megértésére szükséges, az ifju a felsőbb osztályokban a fénkimutatott óra összeg 1/20 da alatt könnyen el-sajátíthat. Minek tehát gyötreni a gyermeklelket 3360 órában, midőn az általa elért haszon igen csekély, igen precarius és könnyen másként pótolható, a mulasztás, a kifárasztás ellenben óriási! Valóban Önök, a holt nyelveknek lovagjai, igen felületesek és igen szivtelenek, midőn az ifjunak drága idejét oly roppant mérvben fecselelik és tanulási vágyát gyakorlatiatlan tárgyakon kifárasztják, és igaztalanok, midőn azt, ki ily óriási idővesztésben felháborodik, ki a gyermekleltek e meddő gyötrelmeinek láttán e tanrendszer alapos megdöntésével pedansnak és poshadtnak állítja, „idegesnek“ nevezik el.

Felületes Önnek azon meghatározása is, mely szerint a gymnasiumnak célja nem szakismeret, hanem általános miveltés nyújtani és elbizakodott azon állítása, hogy az előbbi „illetékes, avatott (!) főújszerűen nem kívánhatja.“ Mintha bizony az általános miveltés nem épen a szakismeretek összegéből állana! Avagy talán felületes miveltésért Ön, mely keztyüben jár, egy pár méla verset vagy ábrándos novellát összetud faragni s ennek alapján már „illetékesnek és avatottnak“ tartja magát dönteni a nevelés ügy nehéz kérdésében is? Vajjon nem tanítják-e most is gymnasiumainkban a földrajzt (a postamesternek és távirászkok szaktudományát), a mennyiségtant (a mérnök és gépészekét), a természetrajzt (az orvosokét), a természet és vegytant (a kéziparos és gyárosokét), a mit pedig Ön szerint nem volna szabad, mert azok megannyi szakismeretek. Avagy elégnék talán Ön az „általános miveltés“ megszerzésére, ha csupán nyelvtant, történelmet és bölcsészetet adnának elő?

Ha tehát, mint már most nem kételem, Ön is belátja, hogy amaz „általános miveltésnek“ a fenebbi „szakismeretek“ is nélkülözhetetlen kellekei, minő felületes volt Öntől azt állítani, hogy „felismerem“ a gymnasium célját, én, ki azt sürgetem, hogy a szakismeretekre fordított időn kívül ama 3360 órák csupán 1/20-dán taníttassanak a holt nyelvek s 19/20-dán pedig, felezve pihenéssel, annál nagyobb mérvben a gyakorlati tudományok, melyek közé az élő nyelveket, a történelem és bölcsészetet is sorolom.

De szükségesek, fogja ön állítani, a holt nyelvek a jogász, orvos és papoknak. Elismerem; de akkor azok ezekre és csak kizárólag ezekre nézve szaktudományok, miket a felsőbb osztályokban, midőn már pályát választottak, és a felsőbb szakiskolákban kedvvel és könnyen megtanulhatnak. Ekként a kis gyermek megleszi kímélve a czéltalan gyötrelmekből s idejét reá nézve szükségesebbore fordíthatja.

Mi az oka annak, hogy a szakismeretek oly csekély mérvben és oly szárazon adatnak elő gymnasiumainkban, hogy a tanulók kedvet sem kapnak hozzájuk, s az érettségi vizsgákon valóban igen keveset tudnak belőlük? Nem más, minthogy az időnek java a latin és göröggel telik el s nem marad idő emezekre. Elvonatják az időt az erő az élő dologtól, hogy a holtva pazarolassék. 6 órákban hetenkint ki kell telni a latin és görögre s így marad a mennyiségtanra 2, a vegytanra 1! Abszurdumnak mondanók, ha megem szoktuk volna. Ily kevés időn át a szakismeret tanára természetesen alig ér arra rá, hogy tudományának vázát előadja, a mi bizony töltelék nélkül vajmi száraz. Ha lenne ideje részletes kísérletekkel s az életre vonatkozó példákkal fűszerezni előadását, bizony felköltene a tanuló figyelmét s kedvet ébresztene benne tantárgya iránt; holott így élettelenül megy a latin és görög is, élettelenül mennek a szaktudományok is, és a kedvvel ifjuság élettelenül lép az életbe. És mondja immár „illetékes, avatott fő“, hogy ez nem pedans poshadt tanrendszer!

Mily felületes végre önnek ezen állítása: „nem az a mi bajunk, hogy latint vagy görögöt taníttatnak velünk, hanem igen is az, hogy kevés közöttünk a szorgalmas, ambíciós ember, ki szakpályájára komolyan ké-

szülne.“ De hát miért nem hatott ön le azon okok mélyébe, melyeknél fogva a szorgalom és ambíció mai fiatalságunk lelkében hiányzik, s melyeknél fogva nincs sem kedve, sem ereje arra, hogy szakpályájára komolyan készüljön?! Mig az okokat el nem távolítjuk hasztalan kötüjük ön szerint „szívére ifjainknak, hogy a gymnasium bevégeztével komolyan válasszák s mivelték szakpályájukat.“ És ön, ki mindezek felett, melyek a jelen nemzedék egyik legkomolyabb kérdését képezik, oly könnyen, mondhatnám nonchalancelal elsikamlík, az epithetonok és ráfogások egész seregével akar neveltségessé tenni s logázolni engem, ki az okokról gondolkodni és azok elhárítását kimutatni megkísérlettem!

A „szorgalom“ és „ambíció“ csak öröteljes lelkekben lakozik. Hogy az erő és a kedv oly ifjunak lelkében megmaradjon, kit élte legszébb idején át, midőn a tudnóvágy leghatalmasabban fejlődik, oly tantárgyakkal mértékeltlenül megterheltek, melyeknek gyakorlati értéket felfogni nem tudjuk s melyeknek gyakorlati hasznát 1/100 része sem veszi, — ez az, a mit „észszerűen kívánni nem lehet.“ Ime a szorgalom és ambíció hiánya, melyet ön fájlal, de melynek okát nem kutatja, éppen az ön által védett tanrendszernek következménye!

S ezért nem hogy bántjuk és átkozzuk a holtnyelvek tanításának pedans rendszerét, hanem a harcot következetesen és kíméletlenül folytatni fogjuk mindazok, kik a fiatal-ságot szeretjük, azok mai hiúságán szomor-kodunk és felelevenülését keblünk egész melegével óhajtjuk.

Önnel pedig a személyeskedés terén, melyre kelletlenül léptem, többet nem találkozom, bár mit szörjön is rám heves szenvedélye. Hanem ha tárgyilagos modorban fejteget eszmét vagy elveket, teljes készséggel sorakozom társai vagy ellenei közé, mindenkor meggyőződés szerint.

Megyénk köréből.

Békés megye bizottságának f. évi június hó 24-én s folytatva Gyulán tartott közgyűlése.

A megye alispánjának megyénk állapotjáról s időközben tett intézkedéseiről szóló jelentése folytán következők határozottak:

A megye főorvosának a közegészség fenntartása tekintetében tett jelentésére alapított alispáni utasítások s intézkedések helyesítőleg tudomásul vétetnek, s ezzel kapcsolatosan meghagyatik a gyulai járási szolgabírónak — miután ez alispáni jelentésből kitűnt, hogy a közegészségre veszélyes álló vizek s mocsárok elenyésztetése körül Gyula városa részéről még az ideig mi sem tétetett — ezen álló vizek s pocsolgyi leeresztése tekintetében kiadott alispáni rendelkezések haladéktalan teljesítésére Gyula városát szigoruan kötelezze.

A szeghalmi járás-szolgabírójának meghagyatik — hogy a vészto-szeghalmi közlekedési ut helyreigazítási munkát teljesítésére magát kötelezett vállalkozni, — kötelezettségének két hét alatt leendő teljesítésére — szorítsa.

A m. k. honvédelmi miniszter ur az iránt felkérni határozottat, hogy — a Szarvason megejtett országos képviselő választás alkalmára, polgári hatósági intézkedés, vagy felhívás nélkül, illetéktelenül megjelent, katonaság kinek rendelkezése folytán jelent meg, Szarvason, s kinek felhívására, s minő indokból láthatta magát — a választás színhelyére tömegesen megjelent néppel szemben — jogtalan fellépésre hivatottak: illetékes helyen megtudni s az eredményről megyénk közönségét értesíteni méltóztatnék.

Azon szomorú esemény következtében, — mely szerint a Fehér- és Fekete-Körösök szorgalmas, de legközelebb is felmerült áradásai következtében, — az árvíz, a gyulai s gyvári határok nevezetes részét elborította: — a körös-berettyó szabályozási központi választmány után, — az illető társulatok az áradások által okozott töltés kiszakadások becsináltatására s a partfelügyelet pontos teljesítésére felhívati, — s e részben minden szükségesek megtételére felkérni határozottak.

A m. kir. belügyminiszter ur a volt cs. kir. kormány által elárusított megyei épületek árából befolyt összeg azonnali visszatérítése s ha ez megnyerhető nem volna, annak kamatai mielőbbi kiszolgáltatása — továbbá a

helybenhagyás végett felkültött költségvetési előirányzatnak — visszaküldése — tárgyában felkérni határozottat.

Utasítatik az állandó választmány, hogy az ipar rendszabályok megalkotása iránt önkörében megfelelően intézkedjék.

Meghagyatik a járás-szolgabírónak, — hogy a költségvetési előirányzat, illetőleg zárszámadás betérjesztésével hátralékos közsegeket — ebbeli kötelességük haladéktalan teljesítésére kötelezzék.

Örvendtes tudomásul vette a megye közönsége a békés megyei takarékpénztári egyesület azon emberbaráti nemes ténységét, — mely szerint a megyei kórházban egy beteg ágy alapítására 1474 frt 2 kr-ra menő alapítványt tett, — miért is őszinte elismerését s köszönetét jegyzőkönyvileg kifejezni — kedves feladatát tekinté.

Benső kegyelettel s legnagyobb tisztelettel emlékezik meg a megye közönsége — az alispáni jelentésben feltüntetett azon köztudomású s megyénk nézve feledhetlen eseményről, miszerint ő cs. ap. királyi felsége — személyes megjelenésével megyénket is szerencsételtte, mely feletti őszinte örvendezésének jegyzőkönyvileg is ünnepélyes kifejezést adni nem kesik.

„Lassabban öcsém uram!“

Ha Kratochvil Gyula ur 10 év után kezébe veszi a „Békés“ f. é. 13-ik számát, ha akkor keresztül fogja cikkét olvasni, nagyon valószínű, hogy önmaga is befogja ismerni azt, hogy bizony kurucz egy gyerek volt a maga idejében.

Hja! 10 év alatt sok változhat, és változik is, a fiatal hév helyét felváltja a komolyabb gondolkodás, saját „én“-ünk helyett számba vesszük, a többit is; — nem engedelmessé válnak vakon saját nézeteteinknek, és mielőtt ezek rabjaiul szegődünk, előbb egy kissé gondolkodunk is, hogy vajjon mit is mondott, mit is akar az a másik, a ki véletlenül nem osztozik egészen nézeteinkben. — Hiszem, hogy ez így lesz, mert akkor K. Gy. ur is az életnek előre haladó környülményei folytán, a társadalomnak nem egyedül örömeiben, de terheiben is osztozni leendő kénytelen.

Most előtte a világ még tejjel és székely, a melybe mindegy neki, bárki töltötte is a tejfölt, csak ő kanalazhasson belőle, meg van ő arról győződve, hogy a mi abba a fazékba van, az mind az övé.

„Lassabban öcsém uram!“

Midőn ön ifju barátom „egyéni nézeteim“ megzafolására tollat fogott, nem vette, vagy nem akarta figyelembe venni azon környülményeket, melyek azok írására birtak: — ama kérdőjelnek a cikk alatt nem tulajdonított semmi értelmet, ön azt csak holtjegyeknek nézte, minden jelentőség nélkül; pedig e kérdőjel válaszára várt, és önnel első válasza — leszámítva ifju hevét — kitűnő volt, kitűnő már csak azért is, mert a gyanúsításnak nagyon kis mérvben adott kifejezést; — nem így a mult számban közölt cikke, abban az ifju agynak egész látvája kitört a vakmerő ellen, ki a rendezett tanács köpenyét magára merte venni és az alól a községi formát még a jelenben is vedni: — gyanúsítás gyanúsítást ért: a cikk írója, a tanács, egyesek, sőt vállalkozók ellen is, kitört a láva annál erősebben, mert a jövedelmek csoda forrásának egész tárházát fedezte és fedeztetette fel — az ideákban.

Honnan gyanítja azt, hogy én a rendezett tanácsnak ellene vagyok? — nevem azon iven van, melyre azok jegyezték, kik azt életbe léptetni akarják, és aláírtam azt minden mellékes gondolat nélkül, azon óhajástól vezéreltetve: Vajha minél előbb életbe léphetne. Egyéni nézeteimben határozottan megmondtam, hogy a rendezett tanácsnak barátja vagyok, de mert láttam és tudtam, hogy jelenleg életbeléptetése nagyon kétes, kifejtettem azt, hogy mint lehetne a bajon segíteni; de önnel gyanúsításra volt szükség, hogy cikke annál hatásosabb legyen. — Látja ifju barátom; ön ügyvédi pályára készül, az isten e pályán felviheti még a dolgát annyira, hogy diplomata is lehet, a diplomata lehet titokban gyanakvó, de nyíltan azt kell nékie hinni, mi írásban előtte van, és válaszait a szerint intézni.

De tartunk utóbbi cikke felett egy kis kurta revue-t és haladjunk:

Először is szépen bagolyhoz hasonlít; ez

érdemen feletti szerény tehet tarthatok. — tudhatja, hogy jelképez a bag telenségemet i lásoknak hatá hetség mellett meg az ég, eg golyának jelké alkalmazható.

Második pa és önmagával nóba lehet az declarálni, kit jelképpőjével egyik végtelb egy oly meré öné ifju barát

Ön azt mo nálunk nem t közé,“ és ebl ja, hogy érte sze nyilatkoz és éppen azo jogokat bizto egyenlőség i földjük terhe ni nem akar

Ön Csaba nek higgadt is igaz van nie: „népéne értelmisége tenger soha a Duna a te gének megg bá, bir hatá versenytárs misége az á néppel karó társadalmi te néptől, mind becstületes e addig míg a minden harr ötödik évber gödni, mind teremetheti, rendezett ta passusába a ügyet is, és ri községi t máskép tud akkori körü az azon idő folytán azt akkor per nácseval, és rem alássan óhajtotta a ellene, de e nem él, és mi több ille

Hogy Gy mutatja, ho gondolta m küllőben a lehet, ugy tanács mel Én csak gi forma t rendezett t mig azt el rendesebb

Hogy k páraink a első cikk tam fel, h hetnék av tálynak e szem: ha tanácsra k Felfed csak azt t szükek, a — Ön gy ló rakato hogy mi rült, az n azt, hogy selő testi nek, e k miség is ket csak usitgatn nak nézn Nem e a tanács

ben az értekezlet dr. Hajnal István elnökle-
slatt, melyben a sorrend meglőn állapítva. —
E szerint augusztus 3-án a délutáni vonattal
érkezének meg a pesti vendégek, dalárok
és a katonai zenekar, a vasutnál ünnepélyes
fogadtatás és bevonulás a városba a nagy-
templom mögötti térre, onnan elszállásolás és
utánna az összes dalárdák próbája a „Ko-
rona” termében; este a városháza termében
diszhangverseny, a pesti vendégek közremű-
ködésével, utánna közvacsora a „Magyar kirá-
ly” szállodában. — 4-én vasárnap a dél-
előtti órákban újra próba, délután 4 órakor
pedig dalárverseny a kastély kertnek e célra
átengedett részében; — este a megyeház kert-
jében táncszalag, — 5-én dalárgyűlés. —
A rendezők, minden végzendőre külön már
megvannak választva, és hisszük, hogy meg-
bízhatóságuk pontosan eljárva mindent elfog-
nak követni az ünnepély emelésére; Gyula
városa polgárai pedig magyar vendég szerez-
tettel fogadják meggyénk dalárait és készség-
gel osztják meg hajlékaikat e rövid két na-
pon azokkal, kik a jövőben ezt viszonzni
szives készséggel fogják.

— **Az orosházi uradalom,** — mint ér-
tesültünk — szegedi részeseket fogadott szer-
ződésileg a gabona learatására; ezek azon-
ban látván a silány eredményt tömegesen ott
hagyták a munkát és visszamentek Szeged-
re. — Az orosházi szolgabírói hivatal a sze-
gedi kapitányságot megkeresé, hogy a ré-
szeseket kötelezettségük teljesítésére szorítsa,
de az ezt megtagadta, minekfolytán jelenleg
az ügy a megye részéről a ministeriumhoz
terjesztetett fel. — Kíváncsian várjuk az ered-
ményt.

Felhívás.

Azon néptanító urak, kik e folyó évben is
Pesten az országos torna intézetben augusz-
tus 5-ik napjától 6 hétig tartandó tornászati
póttanfolyamban résztvenni óhajtanak, fel-

hivattak, hogy ez iránti szándékukat vagy
Pesten a torna egyesületnél, vagy nálam jó
előre bejelentsék, hogy befogadásuk iránt in-
tézkedni lehessen. Ez alkalommal a tornászati
előadásokon megjelenő s magukat előre
kijelentő tanító urak naponként 60 kr. napi
díjban fognak részesülni, felhivatván arra,
miképp igyekezzenek ott a tornászati annyira
megtanulni, hogy tornatanítói oklevélre
szert tehessenek.

Kelt Szegeden, 1872. évi, június 27-én.
Vadász Manó.
kir. tanfelügyelő.

(S. S.) **Szarvasi ujdonságok.** (június 4.)
— **A községi költségek fedezésére nagybirto-**
kosaink részéről Szarvas város közönségének
azon — a napokban beterveztett — ajánlat
tétetett, hogy a nemesi nagybirtokosok a köz-
ségi költségek fedezéséhez részokról leendő
járulás fejében készek évenként egy bizonyos
meghatározott általányt fizetni, következő fel-
tételük mellett:

1. Az említett célra a nemesi nagybirto-
kosok által évenként fizetendő általány tészen
1500 o. é. forintot.

2. Az ez iránt a város s a nemesi földbir-
tokosok közt létrehozandó szerződés 12 vagy
legalább 10 évre kötöttnék, f. 1872. év ja-
nuár 1-től számítva.

3. A fizetési részletekre s határidőkre néz-
ve az eddigi e részben fenállott szerződés fel-
tetelei továbbra is érvényben hagyatának.

Ha a városi közönség ez ajánlatot elfogad-
ná, azon esetben készek a nemesi nagybirto-
kosok továbbra is Szarvas város községi kap-
csolatában maradni; ellenkező esetben pedig
elvannak határozva, hogy birtokaikból önál-
ló egy vagy több község alakítására, illető-
leg azoknak egy más községhez leendő csa-
toltatására nézve a szükséges lépéseket hala-
déktalanul megteendik. — Az adandó válasz-
nyilatkozatot annak idejében közzé teendjük.
— **A rozsdá vetéseink között,** különösen

a décsi és csaba-csüdi pusztákon nagy káro-
kat okozott. Városunk közel környékét ke-
vésbé érte.

— **Az ujonnan felállítandó kat. leányiskola**
tanítói tanszékének évi járulékaéhoz a sar-
vasi nemesi nagybirtokosság 1873. év január
1-től kezdve évenként 100 a. é. forintnyi ösz-
szeg határozott adományozni. E nemes tény
önmagát dicséri.

— **Vihar, mely táncszalag végződik.** Mult hó
30-án este 8 és 9 óra között nyugat felől
fenyegető fellegek hajtottak városunk felé.
Haragos dörgés és villámlás követte nyom-
kat, s városunk felébe érvén, dühük erős zá-
porban tört ki. E perczekben uri közönsé-
günk nagy része a „Bárány” vendéglő ud-
varán fölállított szinkörben volt egybegyűlve
képzeltető tehát a zavar, mit a felhőszak-
adászerű zápor és bömbölő szél vihar oko-
zott közöttük. Az előadást (nagy nyereség-
gel) sietve otthagyták, a „Bárány” vendéglő
nagy termében keresvén maguknak biztosb
tanyát. A felgyűlt szépek közt pillongó ga-
valléraink agyában e közben egy ötlet vil-
lant át: fel a cigányokkal! hangzott több-
felől, s ime pár perc alatt az aggódó, so-
pánkodó társaság nagyrésze ott forgott, bo-
kázott a nagy teremben, feledve jégesőt, vi-
hart és minden veszt, s mulatva a legjobban
mindaddig, míg csak kedélyük, s az ég is,
teljesen ki nem derült.

— **Sétány terv.** Tabajdy Sándor mérnök
urnál közelébb egy sétány tervet volt alkalm-
unk látni, mely városunknak a Körös túl-
partján fekvő „krinolin” nevű, tavasszal s
összel rendszeren vizár alatt álló részén volna
— a terrenum mentesítése után — igen ke-
vés költséggel kivihető, a mennyiben e hely
már régtől be van fásítva. A közönség ér-
dekében, mint mely egy sétány után rég vá-
gyódik, és joggal, kívánatos lenne e terve-
zetnek illetékes helyen leendő megfontolása,
és a csinosodás elvének szemmel tartása mel-
lett, mielőbbi munkába vétele.

— **Csabai ujdonságok.** (júl. 4.) **A csa-**
bai-realgymnasiumban a szigorlatok mult hó
második felében tartattak meg; mi csak a
közvizsgán voltunk jelen és ez után itélve
bizton állithatjuk, hogy a tanulók nagyon ke-
vés kivétellel kitünő szorgalmat tüntettek fel.
A tanári kar fáradozásainak fényes bizony-
ságát adá, eredménydús működése méltán meg-
érdemli Csaba városa polgárainak halálját. A
testgyakorlat vizsgája 28-án tartott meg
nagy közönség jelenlétében, mely a tanár
Bartóky István urnak, ki e, valóban nem
csekély fáradozást minden díj nélkül teljesíté,
kiérdemelt elismerését készséggel nyilvá-
nítá.

— **Kettős gyilkosság.** Szelesányi András, ki
a csabai indóházán mint napszámos volt alkalmazva,
e hó 3-án este nejeének — ki kérdéseire nem felelt, sőt még vele dacolt, gyom-
rába kést ütött, s midőn látta, hogy összerogyott,
azt saját szívébe dőlte; mindkettőt a
kórházba szállították.

— **Uj harang.** A rom. kath. egyház tor-
nyába mult kedden huzatott fel az ujonnan
öntött harang, mozsár lövések között és ze-
ne kíséret mellett.

Hetivásári tudósítás.

Gyula július 5-én. Az e héten kevés ki-
vétellel szünetelt folytonos esőzés végett he-
tívásárunk gyéren volt látogatva. Gabonane-
műek a mult heti árakon, csak napi fogyasztásra
keltek.

Szerkesztői üzenet.

— **A gyulai ujdonságok** írójának és
beküldőjének:

„Nőjj kis fiam, nőjj még
Anyád karja között;
Addig vagy te boldog,
Míg anyád ölében
Életedet töltöd.”

Kiadó tulajdonos és felelős szerkesztő:
Dobay János.

HIRDETÉSEK.

4-6 Ház eladás. 41)

Alólirottak a „Komló” ven-
deglőhöz címzett saját háza
szabad kézből kedvező felté-
telek mellett eladó, vagy mint
vendéglő 3 évre bérbeadó.

Ertekezhetni a bennlakó tu-
lajdonossal.

Ugyanott egy varrógép is eladó.
Szabó Sándor.
Gyulán.

Hirdetés.

Kocsis Károly az Emerik-
féle 156. számú lakházát
kedvező feltételek mellett
eladni szándékozik, — ugy,
hogy a vételár 3 évi lefize-
tés mellett 8%-tőli kamattal
vevőnél maradhat.

50) 3-3

Haszonbérleti hirdetés.

Gyula városa közelében, vízmentes
helyen ötfertály telek, egy járandóság
2 hold nádvági rét és 13 ezer tőke
szőlő, lakház és minden gazdasági
épületekkel állatva f. é. Szent-Mihály
naptól kezdve három évre kéz alatt
haszonbérbe kiadatik. — Vállalkozók
jelentsék magukat Gyulán, Hoffmann
Mihály ny. tisztartó urnál.

51) 2-3

Mayer Mihálynál Gyomán

a vasút közelében egy egé-
szen jó szerkezetű

GŐZGÉP

szabad kézből eladó. — Ér-
tesítést nyerhetni ugyanott
a tulajdonosnál. 52) 2-3

43)

A Liebig-féle Kumys-kivonat

5-12

a bécsi orvosi kartól mint hathatós gyógyszer ajánlva, és a krakkói tudományos egyesület-
től különös figyelemre méltatva, az orvosi karok egyhangú elismerése folytán az első he-
lyet foglalja el minden tüdőbajokban eddig használt gyógyszerek között. — Gyorsan és
biztosan gyógyít: **tüdővést,** (kifejlődöttebb fokon is) **tüdőgümőkört,** (jelenségei: vér-
köhögés, aszkór-hidrogén, nehéz lélegzés), **gyomor-, bél- és légeső-hurutot, vervesz-
tést** hosszabb betegség és folytonos merkurial használatától eredve, **sápkört, szűkmellu-
séget, sorvadást, háterincz-aszkórt, méhgörsöt és ideggyengeséget.**
Egy üveg ára 1 firt o. é. Ládácskák 4 üvegtől felfelé. — Az elszállítás vidékre történék

a Kumys gyógyintézet főraktára

által Bécsben (General Depot der Kumys Heilanstalt Wien Mariahilfstrasse 36, Bernben.
(S. Friedli jun.)

U. i. Eddig gyógyszerekkel eredmény nélkül gyógyítottak sziveskedjenek egy pró-
bat eme Liebig-féle kivonattal eszközölni.

Alólirott egész tisztelettel ajánlja az alábbi cikkeket a t. gazdaközönségnek,
kezeskedve azok jósága- és valódiságáról, u. m.

- 24) Valódi magyar termőképes luczernamagot.
Valódi magyar termőképes baltaczimet.
Valódi burgundi takarmány és répamagot.
Valódi belga patentirozott kocsikenőcsöt. 10-10
Valódi olasz gép kenő faolajat.
Valódi Portland-Cement meszet.
Valódi Korneuburgi marha táp- és gyógy-port.
Valódi vörös-kátrányt háztetők festésére.

BIENER BERNÁT
B.-Csabán.

BIENER BERNÁT

fűszer, gyarmatárúk és festék kereskedésében

B.-Csabán, a főtéren

ajánlja raktárában az alább jegyzett cikkeket a legjobb minőségben
és legjutányosabban:

Valódi angol lakkot (Copal) külső és belső munkákra, u. m. japáni, aranyozó,
bőr, politur, czimerfestő, padolat és vas-lakkot Schweizer J. J. és társa gyará-
ból Londonban. — Árjegyzék- és használati utasítással szivesen szolgálók.

Továbbá ajánlatra méltó és kapható:

- Dr. Forty** seb- és fagy-tapasz.
Dr. Faykiss kárpáti nővény-thea, Syrup és czukorka, tüdőbaj és köhögés ellen.
Dr. Miller Balszam göresők, és **moha-nyedv** köhögés és mellfájás ellen.
Dr. Koch gyomorszesz és mell-syrup étvágy-hiány és mellfájás ellen.
Moll A. valódi Seidlitz-pora.
Seehofer Pál seb- és gyomor-balszama, kitünő szer fogfájás ellen.

Ezenkívül ajánlhatom dúsan felszerelt raktáramban **fűszer, gyar-
mat** és **festék áruimat, Stearin-gyertyát, gőzmalom lisztet,**
hüvelyes veteményeket, ásvány-vizeket idei töltéssel stb. pon-
tos szolgálattal és jutányos áron. 23) 10-10

Egy kereskedő segéd,

ki fűszer, és vegyes kereskedésben, mint gyakornok volt alkalmazva e mi-
nőségben alkalmazást keres. — Bővebb értesítést levél útján S. J. Csabára
czimezve. 53) 1*